

Gerontoloji Literatürünün Marksist Analizi

Stephen M. MARSON¹, L. Richard DELLA FAVE², Çeviri: Deniz KARA³

- ¹ Pembroke State University, Department of Sociology, Social Work and Criminal Justice
- ² North Carolina State University, Department of Sociology and Anthropology
- ³ PhD Student, Bartın University, Graduate School of Social Sciences, Department of Sociology (ORCID: 0000-0002-4549-5065)

Özet

Yaşlanma sosyolojisi ve sosyal gerontoloji için teorik keskinliğin eksiliği büyük bir endişe sebebidir. Özellikle Birren ve Bengtson (1988) tüm sosyal gerontolojiyi “veri açısından zengin ama teori açısından zayıf” olarak tanımlamışlardır. Teori eksikliğini gidermek için yazılan bu makale, genel sosyal gerontoloji literatürünü Marksist bir perspektiften gözden geçirmektedir. Bulgular, Marksist çerçevenin, sosyal gerontolojinin şimdiye kadar hem akademik hem de uygulamalı alanlarda incelenmemiş olan yönlerini aydınlatabileceğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal gerontoloji, Marksizm, teori

A Marxian Review of Gerontological Literature

Abstract

A major concern for the sociology of aging and social gerontology is the lack of theoretical rigor. In particular, Birren and Bengtson (1988) describe all of social gerontology as “data-rich but theory-poor.” In an effort to deal with the lack of theory, this essay reviews the general social gerontology literature from a Marxian perspective. The findings suggest that the Marxian framework can illuminate aspects of social gerontology hitherto left unexamined in both the academic and applied arenas.

Keywords: Social Gerontology, Marxism, theory

Corresponding Author / Sorumlu Yazar	Deniz KARA PhD Student, Bartın University, Graduate School of Social Sciences, Department of Sociology
E-mail / E-posta	deniz.kara.1997@outlook.com
Manuscript Received / Gönderim Tarihi	September 25, 2022 / 25 Eylül 2022
Revised Manuscript Accepted / Kabul Tarihi	November 26, 2022 / 26 Kasım 2022
To Cite This Article / Kaynak Göster	MARSON, S. M., DELLA FAVE, R. L. (2022). Gerontoloji Literatürünün Marksist Analizi, (Deniz Kara, trans.), <i>ViraVerita E-Journal: Interdisciplinary Encounters</i> , Vol. 16, 73-91.

Gerontoloji Literatürünün Marksist Analiziⁱ

Eski Sovyet ülkeleri ve Doğu Avrupa'daki son gelişmeler ışığında, "Marksist teorik çerçevenin bu yaşananlar ile ne alakası var?" sorusu, makul bir soru olacaktır. Hollander (1990) gibi kimi sosyologlar Marksist çerçevenin akademide devam eden kullanımına oldukça eleştirel yaklaşmaktadır. Bazı çağdaş Marksistler, "Artık Berlin Duvarı yok. Perestroikaⁱⁱ yakında İngilizce sözlüklere dahil edilecek" gibi ifadelerle yanıt vermeleri gerektiğini düşünmektedir. "Analitik" Marksistler ise "Marksizmin krizi" olarak adlandırılan şeyi büyük bir coşkuyla karşılamaktadır. Wright'a göre (1989a, s. 36), Marksizm "teorik bir dönüşüm" dönemindedir ve buradan açıklayıcı gücünü arttırarak çıkacaktır. Aynı zamanda, topluluk örgütlenmeleri ve savunuculuğu için daha etkili bir araç olacağını öne sürdüğü yeni ortaya çıkan bu Marksizmi "siyaseten daha uygun" olarak adlandırmaktadır. Bowles (1990, s. A56), titizlikle yazılmış makalesinde, Doğu Avrupa'da kullanılan sloganların Komünist Manifesto'dan ya da Milletlerin Zenginliği'nden gelmediğine dikkat çeker. Bu sloganlar vatandaşların ekonomik ve politik karar alma sürecine katılabilmelerine yönelik talepleri içerir. Bowles, Amerikan basınının çoğunun piyasalara ve kapitalist kurumlara yaptığı vurguya karşın, Doğu Avrupa'da yayınlanan bu broşürleri "İnsan Hakları Bildirgesi"ne ve Tom Paine'in "Sağduyusu"na benzer olarak yorumlar. Prag ve Moskova'daki kalabalıkların Bolşeviklerle hiçbir ortak yanı olmadığını, daha ziyade "1964 Berkeley'ini veya 1968 Paris'ini" andırdığını belirtir. "Analitik okuldan" Marksistlerin iddiası ise Marksist perspektifin gömülmesinden ziyade, yapılacak ince ayarlarla yeniden sınanmasının zamanının geldiği yönündedir (Burawoy, 1990). Muhtemelen bu on yılda akademik dünyada, Marksist perspektifi sınamaya ve iyileştirmeye yönelik çabaların ortaya çıktığını göreceğiz. Biz ise bu makalede, Marksist teorinin uygulanmasının, sosyal gerontolojinin şimdiye kadar incelenmemiş olan yönlerini aydınlayabileceğini savunmaktayız.

Marx'ın baskının üzerinden gelmek için programı, ezilenleri örgütlemeyi ve onları ezenler ile aktif mücadeleye sokmayı içerir, aynı zamanda kapitalist sistemin doğasına içkin çelişkileri ve sistemin kendisini devirme gerekliliğine dair ezilenlerin bilinç kazanmasına yardımcı olmaktadır. Marksist teorinin katkılarından yararlanan sosyal gerontoloji literatüründe ise özellikle Marksizmin temel varsayımlarının uygunluğu sorgulanmaz (Marson, 1991a). Bu makale bu eksiliği dolduracaktır.

Marksist çerçeveyi sosyal gerontolojiye uygulamak için şu üç görev başarılı bir şekilde yerine getirilmelidir. Bunlar sırasıyla;

- Teorik ön koşulları karşılaması
- Çerçevenin gerontologların ihtiyacını karşılayacak biçimde ayarlanması
- Çerçevenin savunuculuk adına uygulanması

Teorik Ön Koşullar

Sosyal gerontolojinin Marksist çerçeveden verimli bir şekilde faydalanması için üç teorik ön koşulun karşılanması gerekir. Bunlar;

- Çatışma var olmalı
- Çatışmanın materyalistik temelli olmalı
- Çatışma iki karşıt grup arasında meydana gelmeli

Çatışmanın varlığı

Marx'ın yazımında toplumsal değişimin en temel yönlendirici gücü çatışmadır. Karşılıklı mücadele içindeki sınıflar, bir diğer deyişle kapitalistler ve işçiler arasındaki sınır çizgileri üretim araçları üzerindeki kontrole dair mücadelelerden ortaya çıkan çatışma ile belirlenir. Sosyal gerontoloji literatüründe çatışmanın üzerinde durulmuştur. En azından üç akademik bibliyografya uzmanı (Frazier ve Hayes, 1991; Johnson, O'Brien, ve Hudson, 1985; Marson, 1991b) ve bir akademik dergi (Yaşlı İstismarı ve İhmalı Dergisi) özellikle bu duruma işaret etmektedir. Popüler yaşlanma literatüründe de sık sık çatışmaya işaret edilmektedir (örneğin Clift ve Hager, 1989; Dwyer, 1989; Moore, 1985; ve Paulson ve Goldwasser, 1989).

Materyalistik temel

Geleneksel Marksizm'de çatışma, üretim araçlarının kontrolü üzerinden meydana gelir. Hepsini olmasa da bazı Neo-Marksistler bu düşünceyi devam ettirmektedir. Emeklilikten dolayı, ileri yaştaki insanların ekonomik üretime doğrudan katılımları yok denecek kadar azdır. Dolayısıyla, "üretim araçları üzerindeki kontrol" sosyal gerontoloji alanıyla daha az ilişkilidir.

Neo-Marksist analizin önde gelen isimlerden biri olan Wright (1989b), Marksist analizinin merkezini "üretim araçları üzerindeki kontrolden" "maddi çıkar" ilişkisine taşımıştır. Maddi çıkar ilişkisinin kısa ve öz bir tanımını hem Marx'ın kendi yazılarında hem de çağdaş aktarımlarında bulmak oldukça zordur (Wright, 1989b, s. 205, dipnot). Bu yüzden, maddi çıkarın yeni kavramsal tanımı yaşlanma sosyolojisi için yeniden yapılmalıdır. Kapitalist üretim modelinde, diğer bütün

komünizm öncesi modellerde olduğu gibi maddi çıkar insanları topluma bağlarken, bu çıkara sahip olmak için kullanılan stratejiler ise insanları toplumsal sınıfa bağlar. Çatışma toplumsal sınıflar arasında meydana gelmektedir. Çünkü hepsi aynı maddi çıkarların peşinde koşar. Her bir toplumsal sınıf için ayrıştırıcı stratejiler mevcuttur. Böylece, toplumsal sınıflar peşinde oldukları bu maddi çıkarlara dair ortaya koydukları görelî stratejiler temelinde tanımlanabilir. Her bir stratejinin esas hedefi zenginliği artırırken onu elde etmek için sarf ettiği çabayı azaltmaktır. Marx (1967) bu klasik stratejiyi, zenginliğin diğer sınıfın potansiyel zenginliğini sınırlayarak, yani “sana daha az bana daha fazla” mantığı üzerinden elde etmesi olarak tanımlar. Tarihin akışında kapitalizm karmaşıklaştıkça, hedefler aynı kalsa bile, kullanılan çeşitli stratejilerin tanımlanması ve analiz edilmesi daha zor hale gelmiştir. Bu stratejilerin tarihsel gelişiminin ayrıntılı bir gösterimi mevcuttur (Marson, 1991a).

Toplumsal grupların varlığı

Yaşlıların önemsiz bir toplamdaki ziyade gerçek bir toplumsal grubu teşkil edip etmedikleri konusu karmaşıktır. Fakat yaşlanma çalışmalarına Marksist bir çerçevenin uygulanması için temel öneme sahiptir. Marksistler grup (sınıf) bilincini, kolektif mücadele için temel bir ön koşul olarak tanımlamaktadırlar. Gerçekten de herhangi bir çatışma teorisinde çatışmanın gerçekleşmesi için en az iki karşıt grubun birbirinin varlığının ve kimliğinin bilincinde olması gerekir. Yaşlanma sosyolojisindeki sorun ise açıkça tanımlanmış karşıt tarafların eksikliğidir (Minkler, 1984).

Marksist düşünceden esinlenen yazımlar bu ilişkiyi iki farklı karşıt uçta ele almaktadır. Estes (1979) ve Olson (1982) kendi bağımsız analizlerine yaşlıların daha genç insanlardan ayrı bir toplumsal grup oluşturdukları varsayımı ile başlamışlardır. Bu olgunun çeşitli örnekleri literatürde bulunmaktadır (Braddy ve Gray, 1987; Love ve Torrence, 1989; Marson, 1983). Buna karşın, Dowd (1980) ve Philipson (1982) analizlerinde yaşlıların toplumsal bir grup olarak değil bir toplam olduğu varsayımı ile başlamışlardır. Bunlardan bağımsız olarak, Dowd (1980) ve Philipson (1982) da Marksist analizde çatışmanın yaşlıların dahil edildiği toplumsal sınıflar bağlamında meydana gelmesi gerektiğini iddia etmişlerdir. Bu olgunun varlığı da literatür tarafından desteklenmektedir (Calasanti, 1988; Stoller ve Stoller, 1987).

Estes (1979), Olson (1982), Dowd (1980) ve Phillipson (1982)'in çalışmalarından ortaya çıkan tartışma, sosyal gerontologların verilerini anlamlı kılmak adına Marksist çerçeveyi nasıl kullanabileceğini aydınlattığından analizimiz için bir çıkış noktasını oluşturmaktadır. Bu tartışmada hangi tarafın “doğru” olduğu konu dışıdır, fakat ilgili okuyucular konuya dair

ayrıntılar için Marson'ın (1991a) çalışmasına bakabilir. Bizim amaçlarımız açısından, Marksist analizin uygun olduğu en az üç konumu tanımlamak tartışmayı kolaylaştırır. Bu durumlar sırasıyla aşağıdaki gibidir;

- Sadece yaşlıların oluşturduğu bir alt kültür
- Toplumsal sınıfta yuvalanan yaş
- Toplumsal sınıfla kesişen yaş

Üç Çatışma Konumu

Genel analiz için geniş bir çeşitliliğe sahip Marksist perspektif uygundur.ⁱⁱⁱ Bu nedenle, tartışmamızın birbirinden özgün üç perspektifi içermesi gerekliliği şaşırtıcı değildir. Bu üç perspektifin tanımlanması, Marksist analizin, teorik açıdan verimsiz ama oldukça geniş bir literatüre sahip olan sosyal gerontolojiyi aydınlatabilecek zengin düşüncelere sahip olduğunu göstermektedir (Birren ve Bengtson, 1988; Lipman ve Ehrlich, 1986; Maddox ve Campbell, 1985; Marson, 1991a). Hangi perspektifin en verimli olduğunu belirlemek, sınanabilir bir araştırma sorusudur ve bu makalenin amacı da bu sınanabilir düşünceleri ortaya koymaktır.

Alt kültür

Rose'nin (1965) alt kültür teorisi üzerine çalışması, yaşlanma sosyolojisinde neo-Marksist çalışma için temel sağlamaktadır.^{iv} Rose, her ne kadar Marksist teoriden etkilenmese de yaşlılardan toplumsal bir grup olarak bahseden ilk kişidir. Ona göre, yaşlı alt kültürü, bir zümrenin üyeleri diğer zümrelerden daha çok kendi aralarında etkileşime girdiği zaman oluşacaktır.

Estes (1979) ve Olson(1982) Marksist analizlerine yaşlıların gençlerden farklı olarak özgün bir bilince sahip toplumsal bir grup meydana getirdiğine dair varsayım ile başlarlarken Rose'un orijinal düşüncesi ile hemfikirdirler. Estes çağdaş toplumsal ve ekonomik düzenlemeleri incelerken, Olson yaşlı insanlar için oluşturulan toplumsal düzenlemelerin tarihsel olarak nasıl ortaya çıktığının izini sürmektedir.

Bengtson vd. (1985), literatür analizlerinde yaşlıların tarihsel olarak büyük bir toplumsal değişim dönemi içerisinde olduklarını öne sürerek alt kültür perspektifi argümanını güçlendirmiştir. Toplumsal yapı, yaşlılar arasında kolektif bilincin çok az olduğu veya hiç olmadığı bir dönemden, bir grup uyumundan bahsedilebileceği bir döneme doğru ilerlemektedir. Bengtson ve meslektaşları Rose'un alt kültür teorisinin zamanının ilerisinde

olduğunu iddia etmişleridir. Geçmişte alt kültüre dair kanıtlar oldukça azken, günümüzde bazı kanıtlar bulunmaktadır ve güçlü kanıtlar ise gelecekte böyle bir alt kültürün oluşacağını göstermektedir. Başarılı bir ders kitabının birbirini izleyen iki baskısı (Harris ve Cole, 1980; Harris, 1990) Bengtson'u bu açıdan destekleme eğilimindedir. Harris ve Cole (1980) kitabın ilk baskısında, Rose'un alt kültür teorisini oldukça eleştirel yaklaşırken on yıllık araştırma ve literatür incelemesinden sonra Harris'in (1990, s. 173) bu pozisyonu değişmiştir.

Alt kültür perspektifinden bakıldığında kırılma, genç ve yaşlı gruplar arasında yer almaktadır. Yani, Genç Gruplar birbirine zıt düşen maddi çıkarlarından ötürü Yaşlı Gruplarla çatışma halindedir. Marksist olmayan literatür de bu tür bir çatışmanın varlığını desteklemektedir. Braddy ve Gray (1987), açıkça yasal olmamasına rağmen, genç insanların iş başvurularına öncelik verildiğini göstermişlerdir. Preston (1984) farklı bir bakış açısıyla, yaşlı ve genç gruplar arasındaki potansiyel çatışmanın "kaynakların bağımlı olanlara aktarılmasını" temel alabileceğini ifade etmiştir. Sürekli kısıtlı kaynaklarla, ebeveynlerine bağımlı çocukların daha 'muhtaç' olma eğiliminde olabileceklerini iddia etmektedir. Öte yandan, yaşlı insanlar daha fazla politik nüfuza sahiptirler. Preston'ın (1984, s 446) ifadesiyle, "Çocuklar oy kullanmaz ve yetişkinlerde kendi çocukları adına oy kullanmaz... Eğer yaşam geçmişe doğru ilerleseydi, yetişkinler çocukluktaki koşulların çok daha cazip olacağına ısrarcı olurlardı." McCall (1991), Preston'un çalışmasını intihar oranları ile kaynak aktarımı arasında bağlantı kurarak genişletmiştir. Preston'un analizi ile tamamen aynı fikirde olmasa da gençler arasında artan intihar oranlarının "ergenlik dönemindeki gençler için kötüleşen refah durumuyla", buna karşın yaşlılardaki intihar oranının azalmasının yaşam kaynaklarının daha gelişmiş olmasıyla ilişkili olduğunu tespit etmiştir. Bu tür çalışmalar, çatışmanın gruplar arasında olduğunu desteklemektedir. Bu gruplar arasındaki kırılma maddi çıkar çatışmasının bir sonucudur.

Toplumsal sınıf çatışması

Dowd (1980) Marksist bir analiz içinde bile yaşlı insanların ayrı bir toplumsal oluşum olarak algılanamayacağını ileri sürmektedir. Kapitalist toplumumuzun yaşlı insanları *zenginler* ve *yoksullar* olarak iki toplumsal sınıfa böldüğüne işaret etmektedir. Phillipson (1982) yaşlı insanların tam bir toplumsal grup ya da alt kültür olamayacağını savunmaktadır. Zira toplumsal sınıfın, toplumsal bölünmenin temel çizgilerini şekillendirdiğini iddia etmiş ve uzun ömürlülüğün ısrarla "egemen sınıfın" bir özelliği olduğunu vurgulayan Marx'a sık sık atıfta bulunmuştur.

Riley (1985), sosyal gerontolojide çatışmanın yaşlı insanların toplumsal çıkarlarını temel alarak incelendiğini savunmaktadır. Buna göre, yaşlı birinin sahip olduğu sınıf çıkarı temasının

herhangi bir çeşidi kendi çıkarlarının sonucudur. Daha karmaşık ve kesin bir biçimde ifade etmek gerekirse, Riley birbirini izleyen her yaş grubunun değerlerinin ve çıkarlarının tarihle benzersiz bir karşılaşma üzerine kurulduğunu iddia etmektedir. Bir grup (ya da yaş) bilincinin potansiyeli grubun tarihinden meydana gelir. Rose'un bu temel pozisyonunun aksine, Riley, çoğu grubun yaşa dayalı bir grup bilinci geliştirmesinin muhtemel olmadığını açıkça ortaya koymaktadır. Her ne kadar deneyimler ve değerler ortak tarihten ötürü paylaşılıyor olsa bile, hala belirli bölünmeler yaratacak birçok toplumsal etmen söz konusu olacaktır. Toplumsal cinsiyet, ırk ve en önemlisi sosyo-ekonomik etmenler, Rose'un varsaydığı gibi, yaşlılar arasında bir alt kültürün oluşmasını engelleyecek bölünmeler yaratır.

Sosyal gerontolojide Marksist analiz, toplumsal sınıf çatışmalarının iki farklı alanını açıklığa kavuşturur. Bunlardan ilki, çatışmanın sınıf çizgilerini aşmak yerine toplumsal sınıf içinde yuvalanmış olabileceğidir. Buna göre çatışma, aynı toplumsal sınıftaki iki yaş grubu arasında meydana gelir. İkinci olarak ise sınıf çatışmasının yaşlı insanlar arasında olabileceğine dikkat çeker. Yani, yaşlı insanlar kendi yaş grupları içerisindeki sınıf çizgileri arasında çatışma yaşamaktadır. Bu perspektiflerin her ikisi de Marksist analiz için uygun hareket noktalarıdır.

Toplumsal sınıfta yuvalanmış çatışma

Toplumsal sınıfta yuvalanmış çatışmaya dair konuştuğumuz zaman çatışmanın, aynı sınıftaki daha genç bir kuşak ile yaşlı kuşağın üzerine rekabet ettiği maddi çıkar üzerine olduğunu ifade etmekteyiz. Bu çatışma hakkında yazılan çok az şey olmasına rağmen bölünme çizgisinin ikili ekonominin merkez ve çevre sektörler arasındaki sınırı izlemesi muhtemeldir. Merkez sektör büyük, oligopolistik, yüksek kârlı, sendikalaşmış ve daha yüksek ücretli firmaları içermektedir. Çevre sektörler küçük, daha rekabetçi, az kârlı, sendikasız ve düşük ücretli şirketlerden meydana gelmektedir. Mueller, Mutran ve Boyle (1989) yaşlanma sosyolojinde etkileyici bir çalışma ortaya koyarak, merkez sektörlerde yaşlanan işçilerin, aynı toplumsal sınıfı paylaştıkları daha genç işçilerden oldukça fazla ayrımcılıkla yüzleştiklerini açıkça göstermişlerdir. Merkez sektördeki yaşlı işçilerin emekliliklerinde kaybedebilecek haklar, çevre sektörde çalışanlardan daha fazladır. Son olarak da merkez sektörde çalışan işçiler, aynı sosyo-ekonomik statüdeki genç işçiler için daha büyük tehdit oluşturduklarından özellikle daha fazla yaş ayrımcılığına maruz kalmaktadır. Bu noktada, şöyle bir iddiada bulunabilir: "Yaşlı işçiler ne kadar fazla zenginliğe sahipse, genç işçilerin bu zenginliği elde etmek için gösterecekleri çaba da bir o kadar fazla olacaktır."

Toplumsal sınıflar arasındaki çatışma

Toplumsal sınıflar arasındaki çatışma geleneksel Marksist analize daha rahat uygulanabilir. Crystral ve Shea (1990), yoksullar içerisinde (yaşlıların en yoksul 5'te 1'i) yaşlıların kaynakların %5,5'ini elde ederken, zenginler içerisindeki (en zengin 5'te 1) yaşlıların ise %46'sını ellerinde tuttuklarını göstermişlerdir. Bu sınıflar arası kırılmanın varlığına dair bir kanıttır. Stoesz en iyi sağlık bakımına para ile ulaşılabileceğini göstermiştir. Analizinin sonucunda şunları ifade etmiştir: "Gri pazarın, iki açıkça belirlenmiş yaşlı bakım sektörüne bölünmesi muhtemeldir: tam tedarikli bakım olanağı sağlayan kurumların (kimilerinin aşırı diyebileceği) cömert bakımından yararlanan varlıklı yaşlılar ve bakım için devlet teşvikini kabul etmeye istekli bakımsız kurumlara bağımlı olan yoksul yaşlılar" (1989, s. 30). Fakat bu olgunun varlığına dair daha ikna edici kanıtlar, son dönem haber bültenlerinde bulunmaktadır (Clift ve Hager, 1989; Dwyer, 1989; Paulson ve Goldwasser, 1989). 1988'de Kongre *Medicare Catastrophic Coverage Act* kabul etmiştir. Bu kanunun amacı, kritik hastalıklara yakalandıklarında bütün yaşamı boyunca elde ettikleri mülkleri satmak ve bakım almak zorunda kalan yaşlıların finansal kayıpla ve aşağılama ile karşılaşmalarını engellemektir. Yasanın sunduğu yardımlar etkileyiciydi. Fakat ulusal borcun fazlalığından dolayı, bu sözleşmelere ek ödeme getirildi. Orta ve üst sınıftan yaşlıların koruma kapsamına girmeleri için ödeme yapmaları gerekiyordu. *Ulusal Sosyal Güvenliği Koruma Komitesi* (National Committee to Preserve Social Security-NCPSS), 33 milyon üyesini yasanın yürürlükten kaldırılması için örgütledi, bu daha önce benzeri görülmemiş bir girişimdi. Şüphesiz yasa 1989'da fes edildi. Hemen ardından binlerce yaşlı insanın mal varlıklarını satması ve bakım alıcıları olmaları gerekti. Kongre eleştirmenleri (Clift ve Hager, 1989), yasanın feshi talebinin "en yüksek sesle bağırانların hükümetinin işi" olarak adlandırdılar. Zenginler daha az varlıklı olanlarla savaş halindeydi ya da Marksist bir perspektiften ifade etmek gerekirse, kırılma toplumsal sınıfın maddi çıkarları temelinde konumlandırılabilirdi.▼

Uygulama ve Savunuculuk

Yaşlanmanın Marksist analizi için en az üç teorik çatışma konumunun var olması gerekmektedir;

- a) Sadece yaşlıların oluşturduğu bir alt kültür
- b) Toplumsal sınıf içinde yuvalanan yaş
- c) Toplumsal sınıfla kesişen yaş

Bu konular, Marksist çerçeve kullanılmaksızın tanımlanamaz. Çatışmanın her ekseninin varlığı ampirik olarak desteklenmiştir ve her biri daha fazla incelenmelidir. Bu çatışma eksenlerinden hangisinin zamanın herhangi bir noktasında önemli hale geldiği, belirli tarihsel olaylara ve kamu politikasının dalgalanmalarına bağlı olabilmektedir. Bu yüzden, ek araştırmalara ihtiyaç vardır. Bu araştırmalar, sosyal gerontologların ilgisini çeken, ancak aynı zamanda Marksist çerçeve için teorik olarak anlamlı değişkenlerin tanımlanmasına dayanmalıdır. Özellikle önemli olan iki değişken şunlardır: sağlık ve yaşam memnuniyeti.

Sağlık

Marx Kapital'in birinci cildi boyunca çeşitli yerlerde sağlık, sömürü ve toplumsal sınıflar arasındaki bağlantıdan bahsetmiştir. "Après moi, le déluge! (Benden sonrası tufan!) Her kapitalistin ve bütün kapitalist ulusların sloganıdır. Bu nedenle sermaye, toplum baskısı altında kalmadıkça emekçilerin sağlığı ya da yaşam süresi konusunda pervasızdır." (Marx, 1967, s. 257). Kapitalist ekonominin doğasındaki sömürüden dolayı, işçiler kolay kolay "yaşlı" olarak etiketlenecek kadar yeterince uzun yaşayamazlar. Nitekim gerontologlar da sosyo-ekonomik durumların her zaman sağlığı belirlediğine işaret ederler (Bergner, 1985; Chapman vd., 1986; Ferrini ve Ferrini, 1989; Hendricks ve Hendricks, 1985; Lazarus, 1988; Seccombe, 1989).

Bir kişi biyolojik olarak 90 yaşına kadar yaşayabilir, fakat asbest fabrikasındaki bir işçinin 55 yaşında yaşamı sonlanabilir. Schwalbe ve Staples (1986), işçi sınıfının sağlığına dair etkili tahminlerde bulunmak için Marksizm'den esinlendikleri bir sınıf ölçeği kullanmışlardır. Sağlık durumu, Marksist çerçevenin ayrılmaz bir parçasıdır ve sosyolojik yaşlanma araştırmalarında sağlık düzeyinin bir değişken olarak kullanılabilceği teorik bir temel sunar. Nitekim Marson (1991a), sağlık düzeyinin tahmini için daha ana akım bir sosyoekonomik ölçek kullanıldığında, Marksist bir toplumsal sınıf göstergesinin olası sahte ilişkileri ortaya çıkardığını göstermiştir.

Yaşam memnuniyeti

Yaşam memnuniyeti, sosyal gerontolojide en çok çalışılan olgu olmasına rağmen, teorik bir kapsama sahip değildir (Sauer ve Warland 1982). Okun (1987, s. 401) yaşam memnuniyetini, "olumlu-olumsuz bir süreklilik boyunca, bireylerin yaşam deneyimlerine duygusal tepkilerini içeren soyut, üst düzey bir yapı" olarak açıklamaktadır. Neugarten vd. (1961), yaşam memnuniyetini, kişinin öz-bildirim envanteri olarak işlevsel bir şekilde açıklayan ve kişinin öz kabulünü yaşamına dair yaptığı değerlendirmeye yansıtması olarak gören ilk kişiler olabilirler. Gerontoloji araştırmalarında yaşam memnuniyetine yönelik doğal ilgi, gençlerin yaşlanma süreciyle ilgili sahip oldukları olumsuz imajdan kaynaklanıyor gibi görünmektedir. Sürekli

fiziksel, psikolojik ve sosyal kayıplar ile karşılaşan bir zümre için yaşam memnuniyetine ne gibi faktörler katkı sağlar?

Yaşam memnuniyetini ön görmek için sosyologlar tarafından kullanılan belki de en sıradan bağımsız değişkenler, sosyoekonomik durum ve gelir seviyesidir. Yaşam memnuniyeti üzerine yapılan çoğu çalışma “araştırmayı yönlendirecek ana akım sosyal bilim teorilerinden yoksun” olmasına rağmen (Okun, 1987), bu çalışmalar anlamlı bir ön görü faktörü olarak maddi kaynakların önemini destekleme eğilimindedir. Bu genel eğilim de Marksist perspektifi desteklemektedir. *Varlıklı olanlar yoksul olanlara* kıyasla kendi yaşam koşullarından daha memnun olacaktırlar.

Sağlık durumu, sosyologlar tarafından yaşam memnuniyetini ön görmek için yaygın olarak kullanılan bir diğer bağımsız değişkendir. Bu tür araştırmalar aynı zamanda teorik açıdan kapalı olma eğilimindedir. Örneğin, Ferrini ve Ferrini (1986) sosyal bilimlerde kullanılması için kapsamlı bir monografi hazırlamışlardı. Bu monografinin bir tam bölümü “biyolojik teorilere” ayrılmışken, çalışmada özellikle sağlık kavramını sosyal bilimler perspektifinden kapsayacak kavramsal bir çerçeve yoktur. Kovar (1987, s. 302), sosyal gerontologlar arasında sağlığın kavramsal tanımına dair bir “uzlaşma” bulunmadığını söylemektedir. Sosyal gerontolojide, sağlık ve yaşam memnuniyeti, teori arayışındaki kavramlar olarak ortak bir özellik paylaşmaktadır. Bu kavramların ortaya çıkmış olabileceği örtük teoriler bir tarafa bırakılırsa, Marksist çerçeve ile oldukça uyumlu oldukları görülmektedir.

Sağlık ve yaşam memnuniyeti arasında nicel bir bağlantı olduğunu gösteren güçlü kanıtlar bulunmaktadır. Chatfield (1977), sağlığı müdahaleci bir değişken olarak öne sürerken basit bir model sunmaktadır. Bu model aşağıdaki gibi ifade edilebilir:

Gelir → Sağlık → Yaşam Memnuniyeti

Chatfield, diğerlerinin yanı sıra (Fengler, Little ve Danigelis, 1983; Liang, 1982; Mancini, 1981; Markides ve Martin, 1979; Seleen, 1982; Spreitzer, Snyder ve Larson, 1980; Tai, 1978) artan gelirin sağlık seviyesini etkilediği gibi iyi sağlığın da yaşam memnuniyetini etkilediğini öne sürmüştür. Geleneksel sosyolojik perspektiften bu yazarlar, sosyo-ekonomik durum ile ilişkili olan zenginliğin, sağlık bakımına erişimde büyük fırsatlar sunduğunu söyler. Basit bir ifade ile para iyi sağlığı satın alabilir. Bu yazarlar, devletin bu tür bir bakıma ödeme yapacak yeterli kaynağa sahip olmayanların sağlık bakımı için yaptığı muazzam yatırımı göz ardı etmektedir.

Devletin çabaları sağlığı eşitlemek olduğu için gelir seviyesi sağlık durumunu tahmininde önemli bir ölçü olmayacaktı. Marx sağlık durumunu sınıfın bir sonucu olarak ifade etmektedir. İşçi sınıfına yönelik sömürü ve baskı ilerleyen yaşlarında anlamlı bir tatmine sahip olma yeteneğini sınırlar, çünkü işçi sınıfı üyeleri fiziksel sağlığı zedeleyen alanlarda çalışmaya zorlanır. Örneğin Kogevinas (1990), yoksul insanların kanser olmaya daha yatkın olduklarını ve kanserden kurtulma olasılıklarının da daha düşük olduğunu göstermiştir.

Marksist sosyolojik yaşlanma araştırmalarında yaşam memnuniyetinin bağımlı bir değişken olarak kullanımı artıran çeşitli faktörler söz konusudur. Bunlar felsefi ve teorik olmak üzere iki genel kategoriye bölünebilir.

Felsefi olarak hem Althusser (1969, s. 13) hem de Conway (1987, s. 30) Marx'ın erken dönem çalışmalarının hümanizme odaklandığını ifade etmektedirler. Marx insan yoksulluğunun kapitalist ekonomi ile ilişkisi üzerine yoğunlaşmıştı. Bu nedenle, komünizmin yoksulluğa çare bulacağını ve proletarya arasında özgürlük ve mutluluğu yeniden tesis edeceğine inanmaktaydı. Marx'ın hedefi yurttaşları arasında mutluluğu teşvik eden bir toplum yaratmaktı. Örneğin Soper (1981, s. 11) Marx'ın dolaylı yoldan "insanların 'mutluluğunun' iyi bir şey olduğunu" iddia ettiğini ileri sürmektedir. Yapısalcılar, Soper'in Marx'ın çalışmasına dair yaptığı hayli hümanistik yorumuyla ilgili sorun yaşayacaklardır. Biz Soper'in bu yorumunun Marksist çerçeveyi bir kırılma noktasına getirdiğini düşünmüyoruz. Bu noktada, yaşam memnuniyetinin bağımlı bir değişken olarak kullanımı uygun görünmektedir.

Bir değişken olarak sağlık, Marx'ın toplumsal sınıf kavramını ve yaşam memnuniyetini bir arada tutar. Daha öncesinde ifade edildiği üzere sağlık durumu, Marx'ın orijinal metinlerinde ana temadır. Marx kapitalist ekonominin işçi sınıfının sağlığı üzerine büyük bir etkiye sahip olduğunu görmüştür. Aynı zamanda sağlık, teorik temelli olmayan sosyolojik yaşlanma araştırmalarındaki yaşam memnuniyetini açıklanmasında da önemli bir değişkendir. Marx, yaşlanma sosyolojisi için bu iki önemli değişken arasında teorik bağlantıyı sağlar.

Savunuculuk İçin Bir Çerçeve

Kapitalist ekonomi ve yaşlı insanlar arasındaki içsel çelişkinin ilk popüler kabulü Maggie Kuhn'un eleştirel bakışıyla ortaya çıkmıştır. Maggie Kuhn, 65 yaşındayken çok sevdiği sosyal hizmet uzmanlığı görevinden emekli olmak zorunda bırakıldı. Geriye dönük olarak Kuhn (1987), gelirinin azaldığı gerçeğinin farkına vardığında kendisini "kaygılı ve depresif" olarak

tanımlıyordu. Bir sosyal hizmet uzmanı olarak, örgütlenme ve savunuculuk becerileri konusunda yılların eğitimine ve deneyimine sahipti. Bu deneyimlerinden yola çıkarak hiç düşünmeden benzer durumlarla karşılaşan arkadaşlarına bir not yazdı. Ardından bir grup olarak toplanmaya başladılar. Maggie Kuhn'un (1987), "Kendi destekleyici topluluğumuz ile risk alabiliriz. Başkalarına ulaşabilir ve değişim için örgütlenebiliriz. Korkularından ve izolasyonundan başka kaybedecek hiçbir şeyi olmayan risk alıcılar olabiliriz!" sözleri *Gri Panterler*'in doğumunun habercisiydi. Bu sözler Marks ve Engels'in (1967) şu cümlelerini anımsatmaktadır: "Proletaryanın zincirlerinden başka kaybedecek bir şeyi yoktur. Kazanacakları bir dünya vardır. Bütün ülkelerin işçileri, birleşin!"

Kuhn (Kuhn ve Sommers,1981) yaşlanan insanlara yönelik savunuculuk yazıları ve konuşmaları ile bilinmektedir. İlk yazılarının birinde Kuhn (1979), yaşlı yurttaşların kendi sosyal ve ekonomik kaderlerinin kontrolünü ele almak için izleyebilecekleri aşamaları özetlemiştir. Bu aşamalar, olası iki tema dışında Marksist bir dokuya sahiptir. İlk olarak, Kuhn şiddet içeren bir devrimin düşünülmemeyeceğini ve değişimin demokratik süreçler aracılığıyla uygulanmak zorunda olduğunu farkındadır. İkinci olarak, kendi uygulamalarının etik sınırları içerisinde kimi meslek gruplarına başvurarak yardım talep etmesiyle de bilinmektedir. Kuhn (1978) sıklıkla meslek gruplarının sahip olduğu yaşlı üyelerine yönelik sorumluluklarını vurgulamış ve onları harekete geçmeye zorlamıştır. Çabaları karşılığını verir. Gri Panterler, zorunlu emekliliği sona erdirme mücadelesine öncülük ettiler ve emeklerinin meyvelerini 1986 yılında İstihdamda Yaş Ayrımcılığı Yasası'nda yapılan değişiklikte topladılar.^{vi} Hudson ve Strate (1985) Gri Panterler'in temel hedeflerinin gerçekleşmesinden sonra varlığının sona ereceğini öne sürmüştür. Şayet Gri Panterler'in toplumsal endişeleri yaşlı bileşenlerinin maddi çıkarları ile sınırlı olsaydı, Hudson ve Strate muhtemelen ön görülerinde doğru olacaktı. Fakat Gri Panterler baskı altındaki çoğu grup arasındaki birliği sağlayan birçok endişeyi (Örn. Vietnam Savaşı) güçlü bir şekilde ifade etmiştir.

Kuhn, sadece emekliliğe zorlanan bir grup insanı örgütlemenin değişimi kolaylaştırmak için yeterli gücü üretemeyeceğinin şüphesiz farkındaydı. Merkezi temalar çerçevesinde koalisyonlar kurulması gerektiğini düşünüyordu. "Yaşlanmak" herkesin yüzleştiği ortak tek noktadır ve bu nedenle çoğu yaşlı olmayan insan Gri Panterler'in saflarına katılmaktadır. Maggie Kuhn ve Gri Panterler aynı zamanda sınıf bölünmesine neden olan ekonomik yapının, yaşlılar arasında bir tür bilincin gelişmesini engelleyecek son derece güçlü bir etmen olduğunun farkındadır. Gri Panterler'in merkeze aldığı stratejiler özetlenirse;

1. Ekonomik yapı altında ezildiklerinin farkında olan diğer baskı altındaki grupları kendilerine dahil etmeye çabalamak
2. Çoğu Amerikalının yaşlanacağını ve bu nedenle ekonomik baskıya maruz kalacaklarını göstermek

Görünüşe göre Kuhn, savunuculuk aracı olarak Marksizm'in kullanımının bir dezavantaj oluşturacağını farkındadır. Marksizm, Marx ve doğu komünizmi arasındaki "popüler" ilişkiden dolayı olumsuz çağrışımlara sahiptir. Biz burada, Maggie Kuhn'un stratejilerindeki Marksist etkiyle ilgilenmeyeceğiz. Sosyal hizmet eğitimi almasından dolayı, Marx'ın çalışmalarına aşina olduğuna şüphe yoktur. Bu ülkenin kapitalist sınıfının ideolojik hegemonyası, Soğuk Savaş, dini grupların propagandası ve hatta İngiliz kültürel bireycilik geleneğinin tarihsel egemenliği de dahil olmak üzere bir araya gelen güçler, kitleleri Marksizmin kötü olduğuna oldukça ikna etmiştir. Bu görüşlerde Marksizm, bireysel özgür düşünce ve ifade için çok az yer bırakan baskıcı ve otoriter bir sistem olarak ifade edilir. Doğu Avrupa'daki güncel olaylar bu bakış açısını pekiştirir. Dolayısıyla Gri Panterler zaten, Marksist ideolojiye bağlılıklarını aktif olarak ilan ederek hiçbir zaman başarılı bir koalisyon kuramazlardı. Üniversite öğrencileri Marx'ın teorik çerçevesinden genellikle heyecan duymaktadır, ta ki bu çerçevenin babasının Marx olduğunu öğrenene kadar. Maggie Kuhn, Marksist bir çerçevenin yaşlıları savunmada başarılı olduğunu öne sürer. Fakat stratejileri Karl Marx adıyla bağlantılı olmadığı sürece.

Özet

Marksist çerçevenin sosyal gerontolojinin temel bilgi dağarcığına katkısını görmek için kimse kendisini Marksist olarak düşünmek zorunda değildir. Fakat bu çerçeve, özellikle yaşlı nüfus arasında en az üç tür grup tipini tanımlamayı kolaylaştırır;

- Sadece yaşlıların oluşturduğu bir alt kültür
- Toplumsal sınıf içinde yuvalanan yaş
- Toplumsal sınıfla kesişen yaş

Sosyal gerontoloji literatürü [en iyi ihtimalle teorik olarak örtük] her grup için çatışma kaynaklarını gösterir. Bu bilgi ileride yapılacak çalışmalar için bir kılavuz niteliğindedir. Marksist çerçeve, aynı zamanda sosyal gerontolojinin sağlık ve yaşam memnuniyeti gibi anahtar kavramları için de teorik bağlantılar sağlayabiliyor gibi görünüyor. Bu nedenle, Marksizm özellikle teorik zenginliğiyle "zayıf bir teorik" literatüre katkı sağlayabilir.

ORCID ID

Deniz KARA

<https://orcid.org/0000-0002-4549-5065>

Declaration of Conflicting Interests

The author declared that there were no conflicts of interest with respect to the authorship or the publication of this article.

Çıkar Çatışması Beyanı

Yazar bu makalenin yazarlık veya yayımlanmasına ilişkin olarak hiçbir çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

KAYNAKÇA

- Althusser, L. (1969). *For Marx*, Harmondsworth, İngiltere: Penguin.
- Bengtson, V., Cutler, N., Mangen D., Marshall, V. (1985). Generations, Cohorts, and Relations Between Age Groups, içinde, IR-H. Binstock and E. Shanas (Eds.), *Handbook of Aging and The Social Sciences*, (s. 304-338). New York: Van Nostrand Reinhold.
- Bergner, M. (1985). Measurement and Health Status, *Medical Care*, 23(5), 696- 704.
- Birren, J. E. and Bengtson, V. L (1988). *Emergent Theories of Aging*, New York: Springer.
- Bowles, S. (1990, April 4) Events in Eastern Europe Could Revitalize Leftist Scholarship, *The Chronicle of Higher Education*, s. A56.
- Braddy, B. A. and Gray, D. O. (1987). Employment Services of Older Job Seekers: A Comparison of Two Client-Centered Approaches. *The Gerontologist*, 27(5), 565-8.
- Burawoy, M. (1990) Marxism is Dead Long Live Marxism!, *Socialist Review*, 20(2), 7-19.
- Calasanti, T. M. (1988). Participation in a Dual Economy and Adjustment to Retirement. *International Journal of Aging and Human Development*, 26(1), 13- 27.
- Chapman, S. H., LaPlante, M. P. and Wilensky, G. (1986). Life Expectancy and Health Status of The Aged, *Social Security Bulletin*, 49(10), 24-48.
- Chatfield, W. F. (1977). Economic and Sociological Factors Influencing Life Satisfaction of The Aged, *The Journal of Gerontology*. 32(5), 593-599.
- Clift, E., Hager, M. (1989, Ocak 23). A Victory for the Haves? *Newsweek*, s. 38.
- Conway, D. (1987). *A Farewell to Marx*, Harmondsworth, İngiltere: Penguin.
- Crystal, S. and Shea, D. (1990). Cumulative Advantage, Cumulative Disadvantage, and Inequality Among Elderly People, *The Gerontologist*, 30(4), 437-443.
- Dowd, J. J. (1980). *Stratification Among the Aged*, Monterey, CA: Brooks/Cole.
- Dwyer, P. (1989). The Torpedo that Slammed into Catastrophic Health Care, *Business Week*, 3130: October 23:70.
- Estes, C. (1979). *The Aging Enterprise*, San Francisco: Jossey-Bass.
- Fengler, A. P., Little, V. C., Danigelis, N. L. (1983). Correlates of Dimensions of Happiness in Urban and Nonurban Settings, *International Journal of Aging and Human Development*, 16(1), 53-65.
- Ferrini, A. F., Ferrini, R. L. (1989). *Health in the Later Years-* Dubuque, IA: William C. Brown.
- Frazier, B. H., Hayes, K. C. (1991). *Selected Resources on Elder Abuse: An Annotated Bibliography for Researchers and Educators*. United States Department of Agriculture, National Agricultural Library (SRB 91-11).
- Giddens, A. (1975). *The Class Structure of the Advanced Societies*, New York: Harper and Row.
- Harris, D, Cole W. (1980). *Sociology of Aging*, Boston: Houghton Mifflin.
- Harris, D. (1990). *Sociology of Aging*. (2nd ed), New York: Harper and Row.
- Hendricks, J., Hendricks, C. D. (1986). *Aging in Mass Society*. Cambridge: Winthrop.
- Hollander, P. (1990, May 23). Communism's Collapse won't Faze Marxists in Academe, *The Chronicle of Higher Education*. s. 44.
- Hudson, R. B., Strate, J. (1985). Aging and Political System, içinde, R. H. Binstock and E. Shanas (Eds.), *Handbook of Aging and the Social Sciences*, New York: Van Nostrand.

- Johnson, T. F. , O'Brien, J. G. , Hudson M.F. (1985). *Elder Neglect and Abuse: An Annotated Bibliography*, Greenwood Press: Westport, Connecticut,
- Kogevinas, M. (1990). *Longitudinal Study: Sociodemographic Differences in Cancer Survival* London, İngiltere: Office of Population Censuses and Surveys, HM Stationery Office.
- Kosterlitz, J. (1989, December). States Bracing for "Medigap" Abuses, *National Journal*, 21(50), 3056-7.
- Kovar, M. G. (1987). Health Assessment, içinde, G. L. Maddox (Ed.), *The Encyclopedia of Aging*, s. 302-305, New York: Springer.
- Kuhn, M. (1978). Insights on Aging. *Journal of Home Economics*, 70(4) 18-20.
- Kuhn, M. (1979, July-August). Advocacy in This New Age, *Aging*, s. 2-5.
- Kuhn, M. (1987). Politics and Aging: The Gray Panthers, içinde, L. L. Carstensen, B. A. Edelstein (Eds.), *Handbook of Clinical Gerontology*, New York: Pergamon Press.
- Kuhn, M., Sommers, T. (1981, January-February). Blueprint for a New Age, *Gray Panther Network: Age and Youth in Action*. s. 6-8.
- Lazarus, L. W. (1988). *Essentials of Geriatric Psychiatry*, New York: Springer.
- Liang, J. (1982). Sex Differences in Life Satisfaction Among the Elderly, *The Journal of Gerontology*, 37(1), 100-108.
- Lipman, A., Ehrlich, I. F. (1982). Psychosocial Theoretical Aspects of Aging: Explanatory Models, *Topics in Geriatric Rehabilitation*, 1(2), 46-57.
- Longino, C. F., McClelland, K. A. , Peterson, W. A. (1980). The Aged Subculture Hypothesis: Social Integration, Gerontophilia and Self-Conception, *Journal Of Gerontology*, 35(5), 758-767.
- Longman, P. (1989, August). Catastrophic Follies, *The New Republic*, 201(21),
- Love, D. O., Torrence W. D. (1989). The Impact of Worker Age on Unemployment and Earnings After Plant Closings. *Journal of Gerontology*, 44(5), 5190-195.
- Maddox, G. L., Campbell R. T. (1985). Scope, Concepts, and Methods in the Study of Aging, içinde, R. H. Binstock and E. Shanas (Eds.), *The Handbook of Aging and the Social Sciences*, New York: Van Nostrand Reinhold.
- Mancini, J. A. (1981). Effects of Health and Income on Control Orientation and Life Satisfaction Among the Aged Public Housing Residents. *International Journal of Aging and Human Development*, 12(3), 215-220.
- Markides, K. S., Martin, H. W. (1979). A Causal Model of Life Satisfaction Among the Elderly, *The Journal of Gerontology*, 34(1), 86-93.
- Marson, S. M. (1982). Sexuality Among the Aging: Problems and Solutions, *Journal of Social Work and Human Sexuality*, 1(3), 95—109.
- Marson, S. M. (1991 b). *An Annotated Bibliography on Elder Abuse and Neglect*, Lumber River Council of Governments, Lumberton, North Carolina.
- Marson, S. M. (1991a) *The Utility of a Marxian Framework for the Sociology of Aging*, Dissertation, North Carolina State University, Raleigh.
- Marx, K., Engels, F. (1967). *The Communist Manifesto*, içinde, H.J. Laski (Ed.), *The Communist Manifests of Marx and Engels*, New York: Random House.
- Marx, K. (1967). *Capital: A Critique of Political Economy*, (Vol 1). New York: International Publishers.

- McCall, P. L. (1991). Adolescent and Elderly White Male Suicide Trends: Evidence of Changing Well-being? *Journal of Gerontology*. 46(1), 543-51.
- Minkler, M. (1984). Introduction, içinde, M. Minkler and C. L. Estes (Eds.), *Readings in the Political Economy of Aging*. Amityville, New York: Baywood.
- Moore, P. (1985). *Disguised*, Waco, Texas: Word Press.
- Mueller, C. W., Mutran, E., Boyle, E. H. (1988). Age Discrimination in Earnings in a Dual-economy Market, *Research on Aging*, 11(4), 492-507.
- Neugarten, B. L., Havinghurst, R. J., Tobia, S. S. (1961). The Measurement of Life Satisfaction, *The Journal of Gerontology*. 16(2), 134-143.
- Okun, M. A. (1987). Life Satisfaction, içinde, G. L. Maddox (Ed.), *The Encyclopedia of Aging*, New York: Springer.
- Olson, L. K. (1982). *The Political Economy of Aging*. New York: Columbia University Press.
- Paulson, M. C., Goldwasser, J. (1989, December). Your Retirement, *Changing Times*, s. 124-6.
- Phillipson, C. (1982). *Capitalism and the Construction of Old Age*, New York: MacMillan.
- Preston, S. H. (1984)- Children and the Elderly: Divergent Paths for America's Dependents, *Demography*, 21(4), 435-457.
- Riley, M. W. (1985) Age Strata in Social Systems, içinde, R. H. Binstock and E. Shanas (Eds.), *Handbook of Aging and the Social Sciences*, New York: D. Van Nostrand.
- Ritzer, G. (1983). *Sociological Theory*, New York: Alfred A. Knopf.
- Rose, A. M. (1965). The Subculture of Aging, içinde, A. M. Rose , W. A. Peterson (Eds.), *Older People and Their Social World*, Philadelphia: F. A. Davis
- Sauer, W. J., Warland R. (1982). Morale and Life Satisfaction, içinde, D. J. Mangen, W.A. Peterson (Eds.), *Research Instruments in Social Gerontology*. (Vol. 1), s. 195-202, Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Schwalbe, M. L., Staples, C. L. (1986). Class Position, Work Experience, and Health. *International Journal of Health Services*, 16(4), 583-602.
- Seccombe, K. (1989). Ethnicity or Socioeconomic Status? Health Difference Between Alaska Natives and Whites, *The Gerontologist*, 29(4), 551-556.
- Seleen, D. R. (1982). The Congruence Between Actual and Desired Use of Time by Older Adults: A Predictor of Life Satisfaction, *The Gerontologist*. 22(1), 95-99.
- Sherman, S. R., Ward, R. A., LaGory, M. (1985). Socialization and Aging Group Consciousness: The Effect of Neighborhood Age Concentration, *Journal of Gerontology*, 40(1), 102—109.
- Soper, K. (1981). *On Human Needs: Open and Closed Theories in a Marxist Perspective*, New Jersey: Humanities Press.
- Spreitzer, E., Snyder E., Larson D. (1980). The Relative Effects of Health and Income on Life Satisfaction. *International Journal of Aging and Human Development*, 10(3), 283-287.
- Stoesz, D. (1989). The Gray Market: Social Consequences of for Profit Eldercare, *The Journal of Gerontological Social Work*. 14(314), 19-33.
- Stoller, E. , Stoller M. A. (1987). The Propensity to Save Among the Elderly, *The Gerontologist*, 27(3), 314-320.
- Tai, S. W. (1978, Winter). A Research Note on Types of Social Activities, Income and Successful Aging, *Wisconsin Sociologist*, 15, s. 14-26.

Wright, E. O. (1989a). What is Analytical Marxism? Socialist Review, 19-4., s.35-56.

Wright, E. O. (1989b). The Debate on Classes, Londra: Verso.

ⁱ Çevirmenin notu: Toplumumuzun demografisi değişmekte. Belirli etmenlerin yer aldığı bu değişime “toplumsal yaşlanma” olgusu adını vermekteyiz. Bu olgu sadece kişisel olarak bizleri değil toplumu da derinden etkilemektedir. Kuşak çatışmalarından “ekonomik” dinamiklerin işleyişine kadar toplumsal yaşlanma her alanda etkisini göstermekte ve çeşitli tartışmaları beraberinde getirmektedir. Bu olguyu ele alırken her ne kadar temel istatistiksel verileri kullanıp ve güncel sorunlar üzerine “çözümler” üretsek bile olguyu doğru kavramsallaştıramadığımız zaman üretmeye çabaladığımız çözümler de havada kalabilmektedir. Bu nedenle, yaşlanma ve yaşlılık olgusunu incelemek için farklı ve etkili bir bakış açısı sunan bu makale, sosyal gerontolojideki temel problemlere ve kavramlara bir ön açıklama getirmekte ve daha ileri çalışmalar için temel bir perspektif oluşturmaktadır.

ii İlk olarak 1979 yılında SSCB devlet başkanı Brejnev tarafından ortaya atılan ve 1980’li yıllarda uygulamaya konulan Sovyetler Birliği’ndeki reform ve yeniden yapılandırma hareketlerine verilen isimdir – ç.n.

iii Ritzer (1983), neo-Marksist düşüncenin en az altı okulunu “aralarında uzlaşmaz farklılıklar” olduğunu ifade etmektedir.

iv Giddens'in (1975) proletarya arasında sınıf bilincinin ortaya çıkmasının temeli olarak bu aynı kriterlerin çoğunu kullandığını görmek ilginçtir.

v İronik olarak, tahminciler zaten 1988 Medicare Catastrophic Coverage Act'ın yürürlükten kaldırılmasının daha varlıklı yaşlıları etkileyeceğini öngörüyorlardı. Çünkü özel sağlık sigortası primleri fırlayacak ve muhtemelen devlet sigortası için öngörülen ek ücret, özel sigorta primlerinin artışından daha ucuz olacaktı (Kosterlitz, 1989).

vi 1967 İstihdamda Yaş Ayrımcılığı Yasası, 40 ila 65 yaş arasındaki çalışanların iş ayrımcılığını yasaklamıştır. 65 yaşın üzerindeki çalışanlar yasa kapsamında değildi. Maggie Kuhn’u emekli olmaya zorlayan bu yasaydı. 1978'de Yasa, 70 yaş ve altı için koruma içerecek şekilde değiştirildi. Gri Panterler, değişikliğin kabul edilmesi için başarılı bir şekilde görüşmeler yürüttü. 1986 değişikliği, çalışanları her yaşta zorunlu emeklilikten korudu.